

1. Іван Пулюй – перший український фізик світового рівня, винахідник «Х»-променів. *UkrainianPeople.us* : веб-сайт. URL: <https://surl.li/gtxpcz> (дата звернення: 24.01.2025).
2. Іван Пулюй. *Про Світ* : веб-сайт. URL: <http://prosvit.in.ua/history/puluj.html> (дата звернення: 24.01.2025).
3. Правда велич Івана Пулюя. *Збруч* : веб-сайт. URL: <https://zbruc.eu/node/120472> (дата звернення: 30.01.2025).
4. Пулюй і чарівна лампа. *Куншт* : веб-сайт. URL: <https://old.kunsht.com.ua/pulyuj-charivna-lampa/> (дата звернення: 30.01.2025).

УДК: 53(092)

Герман О.М., к. і. н., проф.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя,
Україна

ТРИЄДИНИЙ ФЕНОМЕН ПУЛЮЯ

Анотація. Доповідь присвячена Івану Пулюю – постаті планетарного масштабу, універсальна діяльність якого поєднувала наукові досягнення, духовне служіння та патріотизм, що заслуговує на глибоку шану та вивчення.

Ключові слова. Іван Пулюй, патріотизм, національна ідентичність, наука

Herman O.M., Ph.D. in History, Professor

Ternopil Ivan Puluj National Technical University, Ukraine

THE TRIUNE PHENOMENON OF PULUJ

Abstract. The report is dedicated to Ivan Puluj — a figure of planetary significance, whose universal activity combined scientific achievements, spiritual service, and patriotism, deserving profound respect and thorough study.

Keywords: Ivan Puluj, patriotism, national identity, science.

Зробити невидиме зримим – надзавдання, яке прагнув втілити енергетикою свого інтелекту та променями любові Іван Пулюй, невидиме матеріально і духовно, незриме для того часу й через простори чужини. Ось про що хочу поговорити з вами.

Не кожна людина наділена таким талантом і такою силою волі, щоби ламати рамки звичного і здавалося би непорушного у вимірах науки, релігії, патріотизму. Що маю на увазі? Не кожен здатен імпульси своїх задумів поширювати на вселенські виміри. Звично, ми беремося за якусь вельми конкретну й скромну мету та щоденно прагнемо штрих за штрихом, крок за кроком просуватися до її вирішення, до реального

втілення. Часто на це тратимо не то що літа, а й усе життя. Вельми часто, так і не досягнувши успіху, оту ідею або засипають піски забуття, або хтось наново починає розвивати вже новими інструментами та методами.

У Пулюя було все зовсім по-іншому. Він, немов зісланий Богом, виконував водночас декількох місій. І не лише їх втілив, але й поклав на олтар забуття власне ім'я, заради досягнення кінцевої мети. І не лише досягнення його, а й сама постать була тривалий час засипана попелом замовчування. Але справедливість таки змела оті нашарування й відкрила цілому світові велич людини, патріота і вченого планетарного виміру.

А тепер до конкретики аналізу феноменальності Івана Пулюя. Найперше, який зміст вкладатимемо у термін «феномен». Феноменальне – це особливе, відмінне від загалу, своєрідний місток поміж берегами знання і геніальності. Світ безмірний у пізнанні як макро так і мікро складових матеріального виміру з одного боку, так і безмірний у сприйманні, осмисленні, оцінці та репрезентації духовного виміру. Окрім цього, кожен реагує на світ по-своєму (особистісно), кожна людина має свій ідеал, свій смак, свою індивідуальність та неповторність. Один з феноменальних парадоксів полягає в тому, що ідея довершеності проявляється завше у відхиленні від ідеалу.

Як збагнути цю істину? Де критерії пізнання себе у світі й світу в собі? Що здатне допомогти людині побачити небачене? Чи може людина (а чи народ) досягнути вершин досконалості без Божої допомоги та чи вагомим у цих пошуках пізнання є фактор вільності думки й стану? Оці питання свідомо чи несвідомо у певний час постали перед юнаком, який став на стежку пізнання незнаного ще за гімназійною партою у Тернополі, вгамовував цю потребу у Відні, поглиблено відкривав для себе таїнство нового в Берліні та успішно реалізував свою місію в Празі.

Ці відкриття торкалися своєрідної трійці «Бог-Україна-Світ». Відкрити Слово Боже для своїх земляків, для українського люду, аби тим надати духовну опору в прагненні самоутвердження та для зміцнення віри у майбутність. З цією метою Іван Пулюй ставить перед собою завдання перекласти «Молитовник» українською мовою, а згодом, при творчому сприянні Пантелеймона Куліша та Івана Нечуй-Левицького, спільно здійснюють переклад на рідну мову Старого й Нового Завітів Святого Письма. Прагнення надати Божу підтримку через зрозуміле для кожного слово стало духовним двигуном і благородною метою, що успішно втілювалися з часом. Бог є Світлом, і чим більше його в людині, тим менше місця займає там темрява, зневіра, розпач.

Любов до України у Івана Пулюя проявлялася не в марнослів'ї та плакатному патріотизмі, а опиралася на пізнання історичних пластів, етапів, подій та постатей, що були на дорозі до становлення та утвердження національної ідентичності, у висвітленні їх діяльності та ідей.

Іван Пулюй питання самостійності України та її державної означеності виносить за рамки порожніх оплакувань та тужливих оповідей. Він ставить мету та виробляє постулати й принципи самостійності, вказавши, разом з тим і шляхи здобуття волі для народу в тогочасних умовах. Це й спричинило у царських циркулярах і в час зрадянщення неприязнь властей навіть до самого ймення великого українця, породило намагання всяко применшити та знівелювати його значимість для нашого народу.

І третьою складовою феномену Івана Пулюя було прагнення пізнати те, що допоможе людям в повнішій мірі використати все, що досі було недоступним для наукового та практичного вжитку. І в цих трьох випадках поєднуючою основою служила ідея Світла. Практична праця над електрифікацією вулиць й домівок Праги та активного використання електротранспорту для переміщення людей вулицями міста переросло у вершинну складову його наукового прозріння, а саме у питанні використання Х-променів для просвітлення та творення зримих образів невидимих частин людського тіла й інших матеріальних складових. Феноменальне відкриття, яке у своїй толерантній довірливості й прагненні досягнути ще більш зримих результатів навіть не допускало думки про використання його результатів іншими науковцями, що унеможливило, на жаль, оцінку блискучого наукового досягнення Нобелівською відзнакою.

Ми не заторкнули у цьому викладі взірць сімейного виховання в родині славного вченого, участь його сина Олександра десятником у рядах Української Галицької Армії, долучення внука Петра Пулюя до увіковічнення пам'яті видатного прародича на теренах України. Але це вже стане темою інших досліджень та узагальнень, що допоможуть із окремих біографічних штрихів та творчих епізодів створити повний портрет нашого земляка із Гримайлова, що став світочем науки.

УДК 929:378(477)(092) Пулюй

Гуйван Я., слухач МАН; Руснак С.Г

ВСП "Заліщицький фаховий коледж ім. Є. Храпливого НУБіП України",
Україна

ГРОМАДСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ІВАНА ПУЛЮЯ

Анотація. Іван Пулюй — видатний український фізик, інженер, винахідник і громадський діяч, який зробив значний внесок у розвиток науки, культури та національної свідомості українців. Його діяльність охоплювала просвітницькі ініціативи, підтримку української освіти та культури, участь у перекладі Біблії українською мовою, а також співпрацю з численними науковими й громадськими організаціями.